

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Kunta

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

Varsinais-Suomi

Vastaajatahon virallinen nimi:

Turun kaupunki

Hyvinvoinnin palvelukokonaisuus

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Kaisa Luntamo, mielenterveys- ja päihdepalvelujen johtaja, kaisa.luntamo@turku.fi

Annie Turunen, psykososiaalisten palvelujen johtaja, annie.turunen@turku.fi

(Jukka) Jaakko Lehtinen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen psykiatrian erikoislääkäri
jaakko.lehtinen@turku.fi

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

On vaikea erotella sosiaali- ja terveystalvaeluja joissakin palvelumuodoissa ja käytännön merkitys hyödyistä jää epäselväksi.

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisöosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Tilapäinen majoitus hyvä, mutta päiväkeskustoiminta edellyttäisi ettei henkilö ole humalassa. Kovasti humaltuneiden asiakkaiden haitat kuntoutumista yrittäville, toiminnan toteuttamiselle?

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

On erittäin hyvä asia, että sosiaali- ja kriisipäivystyksen psykososiaalisen tuen ensivaiheen johtovastuu selvennetään lainsäädännön tasolle. Ensivaiheen johtovastuu psykososiaalisen tuen osalta on käytännössä jo nyt monilla alueilla, myös meillä, ollut sosiaali- ja kriisipäivystyksellä. Terveystalvueluolle (sairaanhoidopiirille) nykyllä lainsäädännössä kirjattu johtovastuu ei palvele parhaalla mahdollisella tavalla äkillisten tilanteiden operatiivista toimintaa, sillä terveydenhuollon rakenteissa ei ole sosiaali- ja kriisipäivystyksen kaltaista jalkautuvaa 24/7-palvelua. Tämä esiin nostettu rooli helpottaa myös laajemmin valmiuteen ja varautumiseen liittyvää suunnittelutyötä, kun sosiaali- ja kriisipäivystyksen asema on tunnistettu.

Haluamme myös kiinnittää huomiota siihen, että luonnoksessa käytetään termiä sosiaalipäivystys. Alueellamme, kuten isossa osassa muutakin Suomea, toimitaan yhdistetyissä sosiaali- ja kriisipäivystyksyksiköissä, joten selkeämpi termi olisi sosiaali- ja kriisipäivystys.

Ongelmallisena näemme luonnoksessa esitetyn voimakkaan rajauksen sosiaali- ja terveydenhuollollisiin tehtäviin. Nykyisellään sosiaali- ja kriisipäivystyksessä työskentelee sekä sosiaali- että terveydenhuollon ammattilaisia, jotka toteuttavat sosiaali- ja kriisipäivystyksen palvelutehtävää ja kirjaukset tehdään sosiaali- ja kriisipäivystyksen asiakastietojärjestelmiin. Kriisityöntekijän kelpoisuusehtoina meillä on terveydenhuollon AMK-tasoinen tutkinto ja mutta kaikki sosiaali- ja kriisipäivystyksessä (myös sosiaalityöntekijät) tekevät kriisityötä samalla tavalla. Luonnoksessa terveydenhuollon tehtäväksi rajattu akuutti kriisityö on sisällöltään täysin samaa työtä, mitä tällä hetkellä sosiaali- ja kriisipäivystyksessä toteutetaan sosiaalipalveluna. STM:n vuonna 2019 antaman suosituksen (Äkillisiin traumaattisiin tilanteisiin liittyvän psykososiaalisen tuen kehittäminen -raportti) mukaisesti sosiaalipäivystyksestä yhdistetyksi sosiaali- ja kriisipäivystyksiköksi laajentuminen ja päivystyksellisten sosiaalipalveluiden ja akuutin kriisityön tarjoaminen samasta yksiköstä samojen työntekijöiden työnä on todettu hyväksi ja asiakkaiden tarpeisiin vastaavaksi tavaksi järjestää palvelut. Äkillisten, traumaattisten tilanteiden kriisityö ja päivystyksellisesti tarvittavien sosiaali- ja kriisipäivystyksen palvelujen tarpeen arvioiminen on havaittu nivoutuvan usein tiiviisti yhteen ja asiakastyössä on haastava erottaa, mikä osuus asiakastapaamisesta on mitään.

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaali- ja kriisipäivystyslaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Kt. edell.

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaali- ja kriisipäivystyslaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaali- ja kriisipäivystyslaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaali- ja kriisipäivystyslaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.9 Onko sosiaali- ja kriisipäivystyslakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perutelut kyllä vastaukselle:

-

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

Palveluiden monimuotoisuutta on hyvä vaatia. Olisiko palveluiden vaadittavaa monimuotoisuutta syytä määritellä laissa tai muissa sääntelyissä tarkemmin, jotta tulkintamahdollisuudet pienenisivät ja näin tarkoitettu palvelumuotojen ja -aikojen moninaisuus tulisi tosiasiallisesti toteutetuksi (myös ei-kiireellisessä hoidossa)? Samoin ehdotetun lakitekstin mukaisesti mielenterveyspalveluja saavalle potilaalle on turvattava hänen tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuus. Mutta tulisiko tähän lauseeseen lisätä myös sosiaalihuolto? Eli on turvattava hänen tarvitsemansa terveyden-, sairaanhoidon ja sosiaalihuollon kokonaisuus? Hoidon jatkuvuudesta on myös hyvä laissa määrätä, mutta tulisiko tähänkin liittyen määrittää tarkempia veloitteita?

Perusterveydenhuollon ja erikoissairanhoidon yhteistyönä toteutettava hoito tärkeää.

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Katso 3.2

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Osaavan henkilökunnan toimesta toteutettava. Tarkemmin määritellyt ammattilaiset?

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

On tärkeää, että päihteiden käytön katkaisu- ja vieroitushoito järjestyy kiireellisesti.

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Päivystyksen asiakkaan hoidon ja palvelujen jatkuvuuden turvaamisen painottaminen on tärkeää. Asiakkaan hoito voi edellyttää monialaista yhteistyötä.

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Äkillisten järkyttävien tilanteiden tulee varmistaa hoidon saamisen ja toteuttavan hoitotahon osalta.

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Tarvittaville tahoille tulee pystyä luovuttamaan tietoa.

3.9 Onko työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työnohjaus on mielenterveyspalveluissa ollut aina välttämätöntä, mutta riippuvuus- ja päihdepalveluissa sen lakisääteisyys olisi myös kannatettavaa niiden työntekijöiden osalta, jotka tekevät potilas-/asiakastyötä. Olisiko mahdollista määrittää

työohjausten määriä/volyymeja lakiin?

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perustelut kyllä vastaukselle:

Kts. yst. 70 §: Tulisiko tässä turvata myös muiden potilaasta riippuvaisten ihmisten (esim. omaishoitajuus) ja eläinten hoito?

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Onko tällaista edes käytetty. Turha laki muutoinkin.

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

Myös riippuvuushoidot?

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

Myös päihdehoitotiedot?

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

Kt. edellinen.

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

Vaikea arvioida kaikilta osin.

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

Voi tuottaa ongelmia näin pikainen aikataulu. Siirtymäaikamahdollisuus?

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

-

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

-

Laurila Riku
Turun kaupunki, hyvinvointitoimiala